

[MAŁO]POLSKI
SZLAK PAMIĘCI
O ROKU 1918

Naród, który traci pamięć,
przestaje być narodem,
a staje się jedynie zbiorem
ludzi, czasowo zajmujących
dane terytorium.

Marszałek Józef Piłsudski

Redaktor prowadzący: Paweł Gofron

Fotografie: Natalia Maniak / Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie (s. 5, 15–87, 90, 91, 128–139),
Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie (s. 9, 97–125),
Kopalnia Soli Bochnia Sp. z o.o. (s. 88, 89)

© 2019 „Wydawnictwo Unitex” Sp. z o.o.
85-184 Bydgoszcz, ul. Cmentarna 84
tel. 52 362 02 00, fax 52 320 50 50
e-mail: biuro@wydawnictwo-unitex.com.pl
<http://www.wydawnictwo-unitex.com.pl>

Wszelkie prawa zastrzeżone
All rights reserved
Printed in Poland

ISBN 978-83-7296-524-0

PAMIĘĆ O ROKU 1918 JEST W NAS

11 listopada 1928 roku... Kierownik szkoły w Mucharzu sady w pobliżu kościoła lipę. Chce w ten sposób upamiętnić 10. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości. 60 lat później zawiązuje się w Mucharzu Społeczny Komitet Budowy Obelisku. 6 listopada 1988 roku obelisk zostaje poświęcony, a 10 listopada następuje uroczyste odsłonięcie tablicy pamiątkowej.

Mieszkańcy umieszczają na niej napis:

WIECZNA CHWAŁA BOHATEROM WALKI Z ZABORCAMI O ODZYSKANIE NIEPODLEGŁEJ POLSKI W 1918 R. OBELISK TEN JAKO SYMBOL PAMIĘCI I PATRIOTYZMU DLA POKOLEŃ W 70. ROCZNICĘ ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI POLSKI UFUNDOWAŁO SPOŁECZEŃSTWO MUCHARZA.

Obelisk w Mucharzu powstał bowiem dzięki pieniądзом ze składek miejscowej ludności. Również sami mieszkańcy opracowali projekt pomnika i sami też ów obelisk wykonali. Ludzie ci najzwyczajniej w świecie chcieli wyrazić, jak bardzo cieszą się z tego, że Polska jest niepodległa, a oni odzyskali swoją ukochaną Ojczyznę! Oto kwintesencja patriotyzmu! Szacunku i miłości do ziemi oraz spuścizny ojców, do dziedzictwa, które trzeba utrwalić i przekazać kolejnym pokoleniom... Oto przykład potrzeby serca i postaw zwykłych ludzi, których przepełniała duma i radość z nowej Polski!

Takich obelisków jak ten w Mucharzu jest w Małopolsce więcej, choćby w Dębnie, na przełęczy w Chyszówkach, w Wieliczce czy Bolechowicach. W związku z obchodami stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości warto o nich przypomnieć, bo one najlepiej pokazują, jakie znaczenie dla wszystkich Polaków ma rok 1918. Warto pokazać, że moment odzyskania przez Polskę niepodległości oraz kolejne jego rocznice były niezwykle ważne dla lokalnych społeczności, które same z siebie, oddolnie podejmowały działania, aby te rocznice upamiętnić.

Jan Paweł II powiedział kiedyś: „Nigdy nie możemy zapomnieć tej straszliwej lekcji dziejowej, jaką była utrata niepodległości Polski. (...) To bolesne, w istocie swojej negatywne doświadczenie stało się jakby nową kuźnią polskiego patriotyzmu”. Te wszystkie pomniki, obeliski i tablice, tworzące „(Mało)polSKI Szlak Pamięci o Roku 1918”, są potwierdzeniem w taki właśnie sposób ukształtowanego polskiego patriotyzmu! Dlatego też tak bardzo zależało mi na tym, aby te miejsca przypomnieć, udokumentować i utrwalić.

Z dumą oddaję więc w Państwa ręce ten album – ten zbiór pięknych przykładów z naszej małopolskiej, lokalnej historii i dowodów autentycznej radości Małopolan z odzyskania przez Polskę niepodległości. Dziękuję wszystkim, którzy przesyłali nam zgłoszenia o takich miejscach pamięci o roku 1918.

Obchodząc stulecie odzyskania przez Polskę niepodległości, w szczególny sposób przywoływaliśmy wydarzenia i postaci, które przyczyniły się do powrotu Polski na mapę Europy. Mówienie o polskiej drodze do wolności ma tu, w Małopolsce, gdzie ta droga się rozpoczęła – szczególny wymiar. Bo to przecież w Krakowie powstały Legiony Polskie, z krakowskich Oleandrów wyruszyła I Kompania Kadrowa, w katedrze wawelskiej znajduje się krypta Józefa Piłsudskiego, a nad miastem góruje kopiec Niepodległości nazwany imieniem Marszałka. Hasło 53. Marszu Szlakiem I Kompanii Kadrowej nieprzypadkowo brzmiało: „Bez 6 sierpnia 1914 roku nie byłoby 11 listopada 1918 roku”. Kraków stanowi zatem szczególne miejsce na mapie „(Mało)polskiego Szlaku Pamięci o Roku 1918”.

Nie zapominajmy jednak jeszcze o jednym. Polska droga do 1918 roku to także licznie rozsiane po całej Małopolsce cmentarze wojenne, na których spoczywają żołnierze wszystkich narodowości walczących w I wojnie światowej... Równi wobec śmierci, często nieznanymi imionami, poległi z dala od rodzinnej ziemi... Jesteśmy im winni Pamięć oraz opiekę nam ich grobami...

Słowo „Pamięć” jest tu szczególnie istotne. Mieszkańcy Mucharza uchwycili w napisie na pomniku kluczowy element polskiego etosu patriotycznego. To mianowicie, że Pamięć, jest powinnością zarówno wobec przeszłych, jak i wobec przyszłych pokoleń. Powracanie do wydarzeń roku 1918 wyraża zatem naszą więź nie tylko z tymi, którzy poległi w I wojnie światowej i tworzyli podwaliny niepodległości, ale także buduje tę więź z kolejnymi pokoleniami.

Podczas świętowania stulecia odzyskania niepodległości towarzyszyła nam ogromna dumą z naszej Ojczyzny! Wszystkie wydarzenia, które składały się na obchody tej wyjątkowej rocznicy w roku 2018, stały się swoistymi kolejnymi pięknymi częściami „(Mało)polskiego Szlaku Pamięci o Roku 1918”! Wspólnie pokazaliśmy, że łączy nas Biało-Czerwona, że łączy nas Niepodległa!

Zostawiamy w albumie kilka niezapisanych stron – tak, aby również Państwo mogli go współtworzyć, stać się jego współautorami. Każdy z nas może bowiem dać dowód Pamięci o Roku 1918! Wszak ta Pamięć jest w nas, jest częścią naszej polskiej tożsamości, jest naszym drogowskazem, naszą powinnością i dumą...!

Piotr Ćwik
wojewoda małopolski

POLSKA – OPOWIEŚĆ O WOLNOŚCI

Gdy w 1918 roku odradzała się Rzeczpospolita, powstawała na przekór rzeczywistości, po 123 latach niewoli. Gdy cztery lata wcześniej wybuchła I wojna światowa, nic nie wskazywało na to, że jedną z jej konsekwencji będzie odzyskanie niepodległości przez naród, który budował potęgę chrześcijańskiej Europy jeszcze parę wieków wcześniej, by później zostać pozbawionym wolności i skazanym na wieczne – jak się wówczas wydawało – zapomnienie i dominację państw ościennych.

Przyjmując, że pokolenie obejmuje czas około 30 lat, pod zaborami żyły cztery pokolenia naszych przodków... Przez 123 lata nasi dziadowie walczyli o odzyskanie przez Polskę państwowej suwerenności. Nie byli jednomyślni co do tego, jaką drogą do tego celu zmierzać. Jedni uznawali, że wolność należy wywalczyć szablą, by zgodnie z wezwaniem Tadeusza Kościuszki z 1794 r. „poświęcić wiele, by wszystko ocalić”. Inni twierdzili, że powrót Polski na mapę Europy możliwy jest tylko dzięki podtrzymywaniu narodowego ducha i działaniom politycznym. W połowie XIX w. przekonanie to będzie twardo formułował Józef Szujski, stwierdzając, że należy dokonać zwrotu w polityce „przez stanowcze zamknięcie epoki samozwańczej, czyli konspiracyjnej, przez pociągnięcie *liberum conspiro*”. To praca organiczna miała przynieść spodziewany efekt. Z jednej strony ukierunkowana na podtrzymanie naszego narodowego dorobku kulturalnego i cywilizacyjnego. Z drugiej zaś na edukację i budzenie do polskości niższych warstw społecznych. Miało to olbrzymie znaczenie, przecież – zgodnie ze spojrzeniem badaczy dziejów społecznych i myśli politycznej – lata zaborów przypadają na czas kształtowania się nowoczesnych narodów. Czyli polska nowoczesna tożsamość formowała się w niewoli. W czasie, gdy państwo polskie nie istniało, identyfikacja wspólnotowa ewoluowała ku współczesnemu poczuciu związków z Narodem i Ojczyzną. Proces ten był silnie wspierany przez poczucie tożsamości religijnej. Stąd tak istotne znaczenie odegrał Kościół rzymskokatolicki dla przechowania idei niepodległej Rzeczypospolitej w latach zaborów.

Przyjmując takie spojrzenie, powinniśmy zrozumieć, że obie tradycje – insurekcyjna i pozytywistyczna – stanowiły awers i rewers tego samego fenomenu wolnościowego. I obu zawdzięczamy niepodległość, którą odzyskałyśmy w 1918 roku.

Ale powinniśmy też dostrzec, że wolność jest rdzeniem polskości. Nasze dzieje narodowe, nasza wspólnotowa opowieść jest historią wolności. Najpierw jej budowania i poszerzania w I Rzeczypospolitej, później jej utraty – dwukrotnie w naszych dziejach; uporczywej walki o nią i odzyskania – dwukrotnie w XX wieku – w 1918 i w 1989 roku.

Celebrując setną rocznicę odzyskania niepodległości przez Polskę, nie możemy jednak zapominać, że w ciągu ostatnich stu lat tylko przez pięćdziesiąt byliśmy wolni. Musimy pamiętać o ofierze dwóch pokoleń, które od roku 1939 do lat 1989–1990 – jak ich przodkowie z lat zaborów – pielęgnując ideę niepodległego i suwerennego państwa, dążyły do jej urzeczywistnienia.

Instytut Pamięci Narodowej aktywnie włączył się w obchody stulecia odrodzenia Rzeczypospolitej. Oddział IPN w Krakowie brał udział w ogólnopolskich działaniach Instytutu, akcjami o najszerszym zasięgu były „Mój pierwszy zeszyt”, w czasie której uczniom klas pierwszych z naszego województwa przekazano specjalnie przygotowane zeszyty i ołówki, oraz „Biało-czerwony szlak”, w ramach którego odwiedziliśmy 28 miejscowości i 27 szkół, prezentując wystawę „Ojcowie Niepodległości”. Historycy z Oddziału prowadzili szkolenia i warsztaty dla nauczycieli i uczniów, brali udział w popularyzujących historię najnowszą spotkaniach, prelekcjach, wykładach i dyskusjach. Dla uczniów przygotowaliśmy kilka konkursów i programów edukacyjnych. Zgodnie z współczesnymi metodami uczenia historii przez jej doświadczanie („dotykanie”), zorganizowaliśmy kilkanaście rajdów historycznych i gier miejskich z udziałem grup rekonstrukcyjnych. Angażowaliśmy się we współorganizowanie projektów muzycznych (płyty „Nad nami Orzeł Biały” oraz IV Festiwalu Wolnej Niezawisłej), których historyczna tematyka miała wartość edukacyjną, a zarazem budowała świadomość historyczną i poczucie emocjonalnego związku z naszą wspólnotą państwową.

Oddział IPN w Krakowie był aktywnie obecny w przestrzeni publicznej, przygotowując poświęcone 100-leciu odrodzenia Rzeczypospolitej dodatki historyczne do prasy – jeden z nich, pt. „Odrodzenie”, ukazał się w „Gościu Niedzielnym”, natomiast w „Dzienniku Polskim” wydaliśmy kolekcję ośmiu dodatków pt. „Zanim nastąpiła wolność” opisujących złożony proces prowadzący do odzyskania niepodległości. W „Gazecie Krakowskiej” i na stronie internetowej Oddziału IPN w Krakowie zamieściliśmy cykl „Małopolski Bohater Niepodległości” – raz w miesiącu prezentując Małopolanina szczególnie zasłużonego w walce o niepodległość. Z Radiem Kraków przygotowaliśmy cykl audycji radiowych pn. „Pamięć niepodległości”, podejmujących – w szerokiej perspektywie – zagadnienie odzyskania niepodległości przez Polskę. Dużym zainteresowaniem cieszył się popularyzowany za pośrednictwem mediów społecznościowych spot edukacyjny *100-lecie odrodzenia Polski. 50 lat niepodległości*, a także seria infografik przygotowanych w związku z 100. rocznicą obrony Lwowa.

Wśród tych działań wyróżniały się trwale upamiętnienia, które są ważnym elementem budowania wspólnotowej świadomości historycznej. W oddawanym w Państwa ręce albumie przedstawiamy działania finansowane lub współfinansowane przez Oddział IPN w Krakowie: pomniki, tablice pamiątkowe, a także remonty obiektów już istniejących.

Dzisiejsze upamiętnienia są kontynuacją działań naszych przodków, którzy w II Rzeczypospolitej dążyli do uwiecznienia fenomenu 1918 roku.

Filip Musiał
dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie

SPIS TREŚCI

WOJEWODA MAŁOPOLSKI PIOTR ĆWIK: „PAMIĘĆ O ROKU 1918 JEST W NAS”.....	5
DYREKTOR ODDZIAŁU IPN W KRAKOWIE DR HAB. FILIP MUSIAŁ: „POLSKA – OPOWIEŚĆ O WOLNOŚCI”.....	9
POMNIKI.....	15
GŁAZY.....	39
TABLICE.....	53
DĘBY PAMIĘCI.....	61
KRONIKI, WYDAWNICTWA.....	75
INNE UPAMIĘTNIECIA.....	87
UDZIAŁ ODDZIAŁU INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ W KRAKOWIE W BUDOWIE I REMONTACH MIEJSC PAMIĘCI W ROCZNICĘ STULECIA ODZYSKANIA PRZEZ POLSKĘ NIEPODLEGŁOŚCI.....	93
ROK 2018, CZYLI ŁĄCZY NAS NIEPODLEGŁA.....	127
NIEPODLEGŁA JEST W NAS.....	141

P O M N I K I

BOLECHOWICE

Pomnik wzniesiony w 1928 r. z inicjatywy miejscowej nauczycielki ku pamięci poległych w I wojnie światowej

BOLESŁAW

Pomnik Wolności wzniesiony rok po odzyskaniu przez Polskę
niepodległości, odbudowany w 2010 r.

**Żołnierzy poległych w walkach o niepodległość Ojczyzny
w latach 1914 - 1920**

Kajda Jan, Klaczewski Andrzej, Kowalczyk Antoni, Kubiński Feliks, Krzykowski Jan,
Kubiński Wacenty, Latoś Władysław, Mała Stanisław, Malinowski Marian, Patek Józef,
Piątek Stanisław, Piątek Władysław, Przekajski Cyprian, Poczepszy Antoni, Poczepszy Roman,
Prohász Roman, Parak Franciszek, Stelmachowski Władysław, Szczęsny Stanisław, Szczęsny
Stefan, Wada Jan, Wójcik Bronisław, Wójcik Roman, Żab Szczerban

razem wszystkim, którzy oddali swe życie za wolność Polski
w hołdzie
mieszkańcy Gminy Bolesław
Maj 1919 - Maj 2010

OŚWIĘCIM

Pomnik z 1998 r. upamiętniający 80. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości

CZERNICHÓW

Pomnik ufundowany w 1928 r. przez miejscową Szkołę Rolniczą
„w dziesięciolecie odrodzenia Ojczyzny”

W DZIESIĘCIOLECIU ODRODZENIA
OJCZYŻNY
POMNIK TEN WZNIOSŁA
SZKOŁA ROLNICZA W CZERNICHOWIE
1918-1928

MYŚLENICE

Pomnik Niepodległości
będący rekonstrukcją pomnika odsłoniętego w 1928 r.

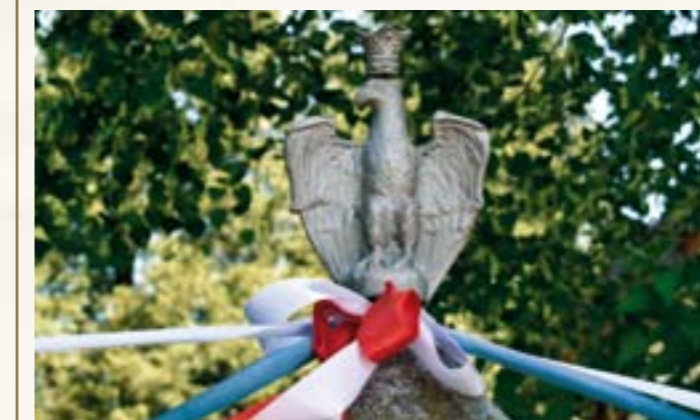
WIELICZKA

Pomnik Odrodzenia Polski

KĘDZIERZYŃKA

Pomnik upamiętniający 10. rocznicę
odzyskania przez Polskę niepodległości

KRASNE-LASOCICE

Pomnik wzniesiony w 1928 r.
„na pamiątkę dziesięciolecia niepodległości Polski”

KLUSZKOWCE

Pomnik wzniesiony z okazji dziesięciolecia
odzyskania przez Polskę niepodległości, rozbudowany w 1978 i 1988 r.

DĘBNO

Pomnik Niepodległości z 1938 r. upamiętniający
„poległych na polu chwały”

WIERZCHOSŁAWICE

Pomnik z 1938 r. upamiętniający 20. rocznicę
odzyskania przez Polskę niepodległości

1918 1938
W 20 TĄ ROCZNICĘ ODSZKANIE
NIEPODLEGŁOŚCI WYKAZUJĄCĄ SIĘ
MARSZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO
WZIECZNE SPOŁECZYSTWO W
WIERZCHOSŁAWICE

G Ł A Z Y

BYDLIN

Głaz upamiętniający m.in. 80. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości przy Szkole im. Marszałka J. Piłsudskiego

MUCHARZ

Obelisk upamiętniający 70. rocznicę
odzyskania przez Polskę niepodległości

SZCZYRZYC

Głaz z 1978 r. z napisem „Dla Ciebie, Ojczyzno”,
który upamiętnia 60. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości

CHYSZÓWKI

Krzyż z 1928 r. i pomnik z 1998 r., na przełęczu Rydza-Śmigłego,
upamiętniający odzyskanie przez Polskę niepodległości

TYMBARK

Pomnik wzniesiony w 60. rocznicę odzyskania przez Polskę
niepodległości z tablicą, na której widnieje napis: „Dla Ciebie, Polsko...”

NIECIECZA

Głaz wolności z 2010 r. upamiętniający 11 listopada 1918 r.

TABLICE

OŚWIĘCIM

Zrekonstruowana tablica upamiętniająca 10. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości, odsłonięta 11 listopada 1990 r.

MYŚLENICE

Fragment tablicy upamiętniającej dziesięciolecie odzyskania przez Polskę
niepodległości na ścianie budynku Towarzystwa „Sokół”

ZAKLICZYN

Tablica na budynku Szkoły Podstawowej im. Lanckorońskich
ufundowana w 1919 r. „ku wiecznej pamięci odrodzonej Ojczyzny”

DEBY PAMIĘCI

SUCHA BESKIDZKA

Cztery dęby posadzone w 1928 r.
z okazji dziesięciolecia niepodległości Polski

JORDANÓW

Dąb Wolności posadzony w 1919 r.
z okazji odzyskania przez Polskę niepodległości

ŁAPANÓW

Dąb Wolności posadzony w 1928 r., w 10. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości

IWKOWA

Dąb Wolności posadzony w 1918 r., przy którym w 1988 r.
umieszczono pamiątkowy głaz

NOWY SĄCZ

Dąb Wolności posadzony w 1918 r.
z okazji odzyskania przez Polskę niepodległości

ŻABNO

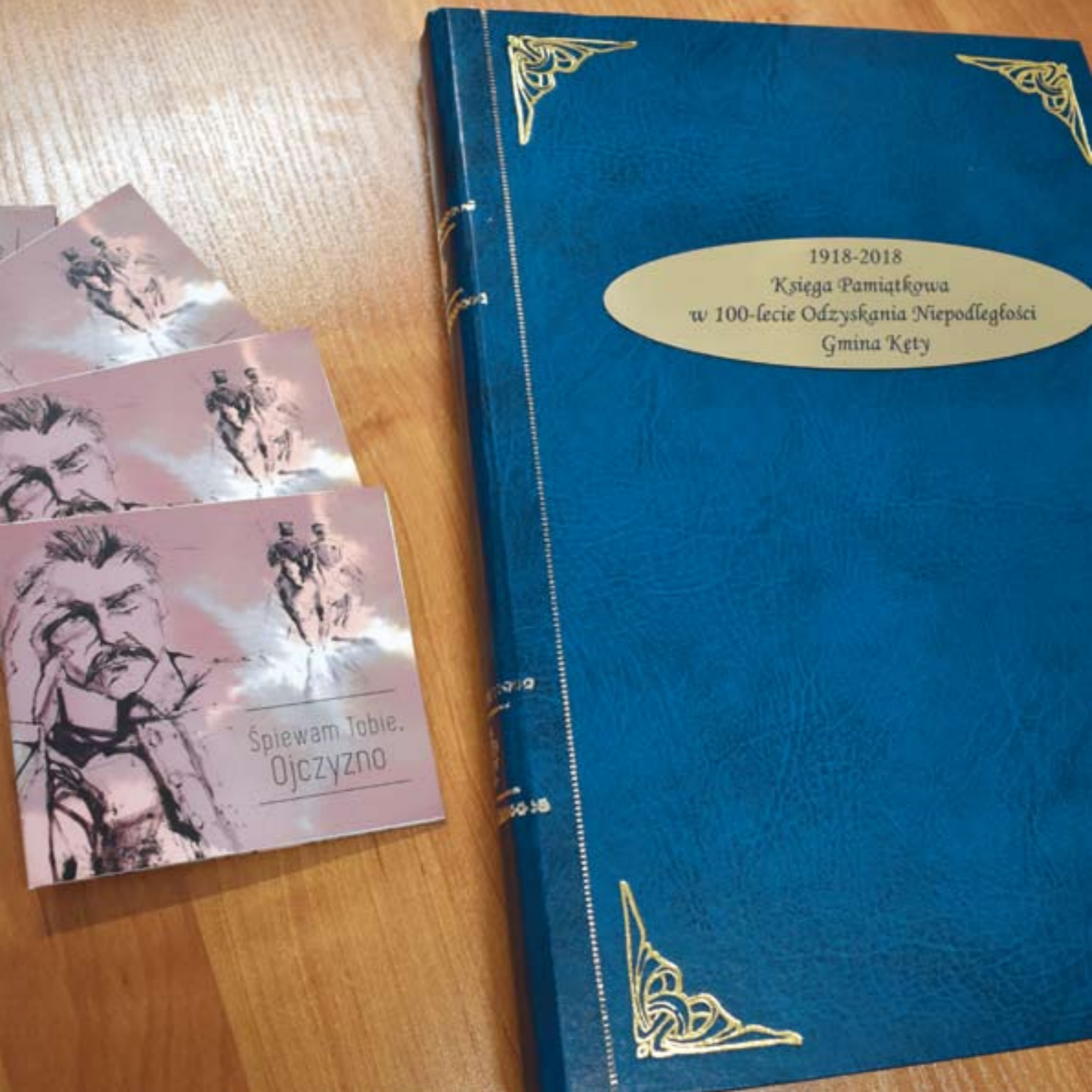

Dąb Wolności posadzony 10 listopada 1928 r., w przeddzień 10. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości

KRONIKI,
WYDAWNICTWA

KĘTY

Płyty z koncertu patriotycznego „Śpiewam Tobie, Ojczyzno”, który odbył się 11 listopada 2014 r. na Rynku w Kętach

Do F. Prezydenta Stanów Zjednoczonych,
Do Królewskiego Regła Angielskiego,
Do Regła Rzeczypospolitej Francuskiej,
Do Królewskiego Regła Włoskiego,
Do Cesarskiego Regła Japońskiego,
Do Regła Rzeczypospolitej Niemieckiej i do Regłów wszystkich
Państw wojujących i neutralnych.

Jako Wódz Naczelny Armii Polskiej, pragnę wyrazić szacunek i narodom
wojującym i neutralnym imieniem Państwa Polskiego Niepodległego, obywatelskiego wspaniale
imienia zjednoczonej Polski.

Sytuacja polityczna w Polsce i jej stan okupacji nie pozwoliły dotychczas narodowej
publiczności wypowiedzieć się swobodnie w tym imieniu. Dzięki animacjom, które nastąpiły
wskazaniem imieniem zwycięstwa armii sprzymierzonych - wzmocnienie niepodległości
i samostanowienia Polski stało się udziałem faktem dokonany.

Państwo Polskie pragnie z woli całego narodu i opiera się na podziurkach
demokratycznych. Regł Polski żąda powrotu do państwa, która przez nie stworzyła i
wzięła nad losami Polski - przez siebie, zbudowaną na porządku i sprawiedliwości. Opatruje
się na Armii Polskiej pod swoją komendą, ma nadzieję, że udział i takta armia obca nie
składowy do Polski, nie ma wystarczająco w tej sprawie formalnej woli naszej. Jednym przekonany,
ze program demokratyczny. Zachęca do siebie woli i bezstronności poparcia Polskiej
Rzeczypospolitej i Młodzieży i Niepodległej.

Wódz Naczelny
Piłsudski.

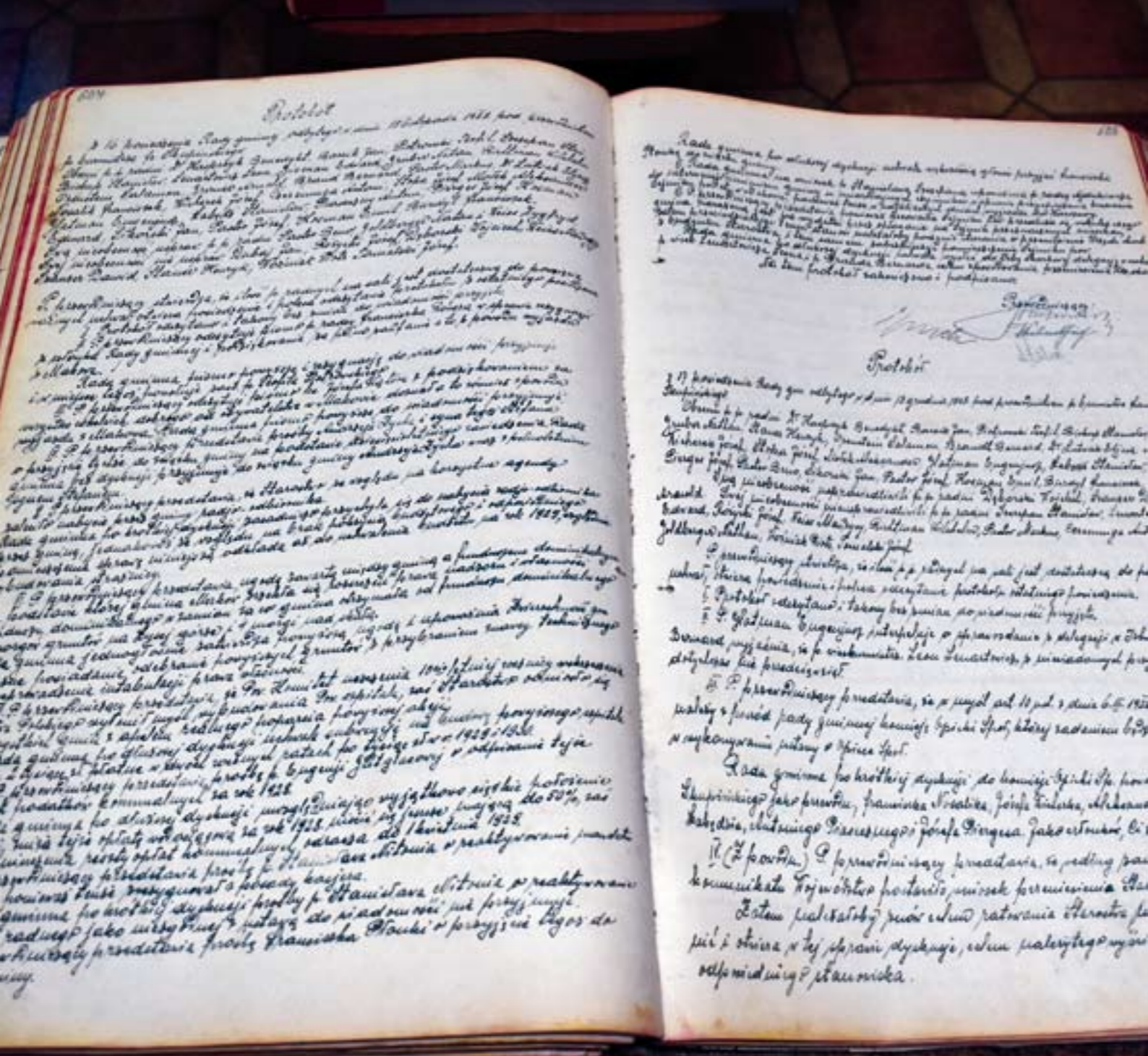
Za Ministra Spraw Zagranicznych
Fiducia.

Najbłagasz Nam Wszystkim Ciężko!
W dzień odzyskania niepodległości pragniemy Cię:
Pamięć Jęczy dla nas - zwyciężców, jak zawsze byłeś.
nie dłużej w smutku, dzień na lepsze i gorzej. I nie
przeżył nikomu tego smutku. Z tą niezapomnianą nadzieją
głównie Twoją wieloletnią służbą, zwyciężył Ciebie
i Twoim dniem kolejnych kroków do niepodległości,
przyjść do siebie Polaków z Polakami.

ANNA MUZ
Aniela Bryzek
Krysia Olkiewicz
Dnia 11.11.2014

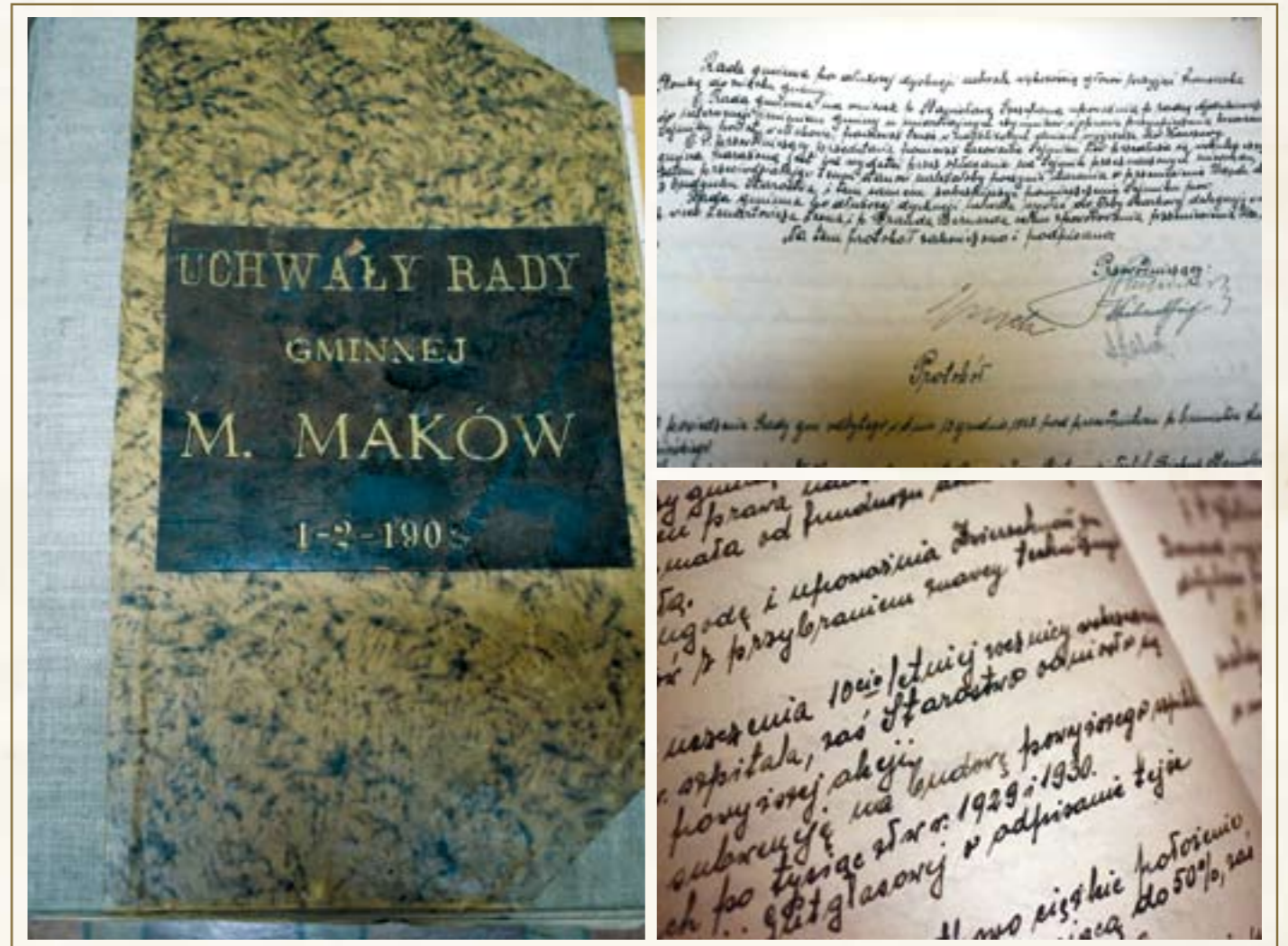
*Ten, kto nie szanuje i nie ceni swej przeszłości,
nie jest godzien szacunku teraźniejszości
ani ma prawo do przyszłości.*

Józef Piłsudski

MAKÓW PODHALAŃSKI

Księga „Uchwały Rady Gminnej M. Maków” z opisem inicjatyw dotyczących odzyskania przez Polskę niepodległości – np. „myśl wybudowania powiatowego szpitala” z okazji dziesięciolecia niepodległości

UCHWAŁY RADY
GMINNEJ
M. MAKÓW
1-2-190

Radę gminną...
Protokół

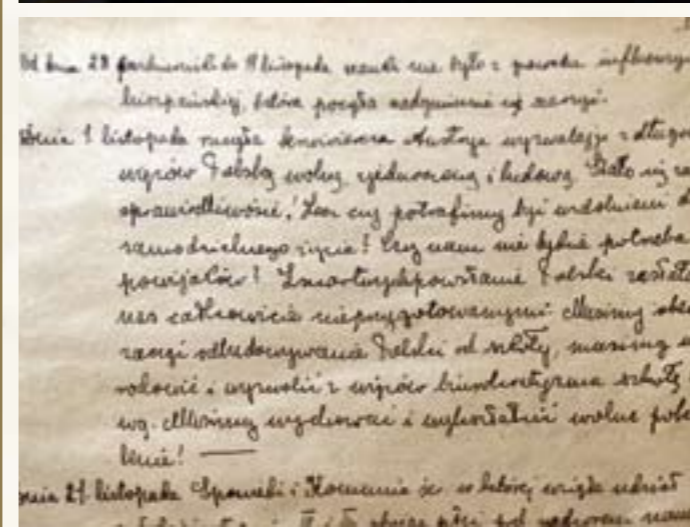
...szpitala, na...
...1929-1930...
...do 50%...

SZAFLARY

Kronika szkolna z opisem m.in. obchodów 11. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości

Kronika szkoły ludowej w Szaflarach

TYMBARK

Kronika tymbarskiego „Strzelca” z opisem m.in. obchodów 17. rocznicy odzyskania przez Polskę Niepodległości

KRONIKA OWADZIANKU STRZELECKIEGO TYMBARK

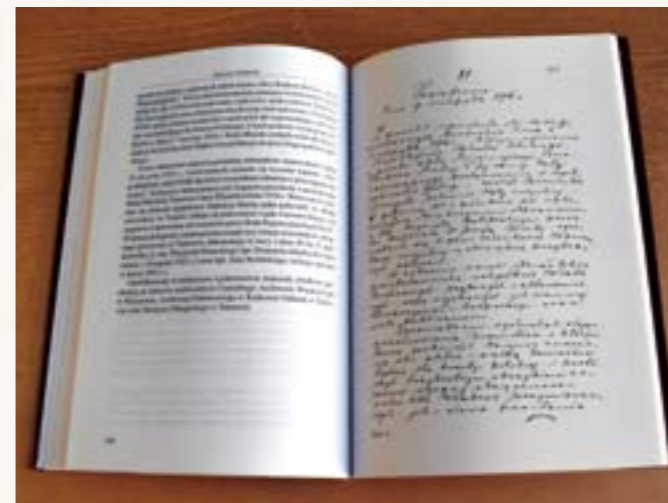
„Ojczyznę wolną
racz nam wrócić
Panie...”

Tarnów 2008

POWIAT TARNOWSKI

Publikacja „Ojczyznę wolną racz nam wrócić Panie”
wydana w 90. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości

Ojczyznę wolną racz nam wrócić Panie...

**W 90. ROCZNICĘ ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI**

materiały pod redakcją
Pawła Juško

BOŻE COŚ POLSKĘ

Boże coś Polskę przez tak liczne wieki
Otaczał blaskiem potęgi i chwały,
Coś ją osłaniał tarczą swej opieki
Od nieszczęść, które pognać ją miały.

Przed Tve oblicze zanosim błaganie
Ojczyznę wolną pobłogosław, Panie.

Ty, któryś potem, tknięty jej upadkiem,
Walczących wspierał za najświętszą sprawę
I chcąc świat cały mieć jej męstwa świadkiem
W nieszczęściach samych poznał jej sławę.

Przed Tve ołtarze...

Niedawno wolność zabrał z polskiej ziemi,
A lez, krwi naszej popłynęły rzeki,
Jakże to musi być okropne z tymi,
Którym ojczyznę odbierasz na wieki.

Przed Tve ołtarze...

Wróc nowej Polsce świetność starożytną,
Użyźniaj pola, spustoszone łany,
Niech szczęście, pokój na nowo zakwitną,
Przestań nas karać, Boże zagniewany!

Przed Tve ołtarze...

Boże, którego ramię sprawiedliwe
Żelazne berła władców świata kruszy,
Skarę naszych wrogów zamiary szkodliwe
Obudź nadzieją w każdej polskiej duszy.

Przed Tve ołtarze...

Boże Najświętszy! przez Tve wielkie cudy

INNE UPAMIĘTNIENIA

BOCHNIA

Ambona w Kopalni Soli wyrzeźbiona przez górników
w latach 1918–1922 jako podziękowanie za odzyskanie przez Polskę niepodległości

PRASZANA TE KAPELICE
ZA CZASOW NACZELNIKA
INZ K KOZUBSKIEGO
NIEROWNICA KOPALNI
INZ M OBERTYNSKIEGO
STYCZKA I FREYA
ODNOWIONO
AMBONE TE WYKONALI
KRIJSZACY
W JANKOWSKI F TURZA
W CZWARTEYM ROKU 1922
ZMARTWYCH N STANA
POLSKI

DOLANY

„Gablota pamięci” z pamiątkami odnoszącymi się do odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r.

UDZIAŁ ODDZIAŁU INSTYTUTU
PAMIĘCI NARODOWEJ
W KRAKOWIE, W BUDOWIE,
I REMONTACH MIEJSC PAMIĘCI
W ROCZNICĘ STULECIA ODZYSKANIA
PRZEZ POLSKĘ NIEPODLEGŁOŚCI

RENOWACJA GROBÓW
OSÓB ZASŁUŻONYCH
DLA WALK O NIEPODLEGŁOŚĆ
I INNYCH MIEJSC PAMIĘCI

Remont grobu żołnierza Legionów Polskich wachm. Antoniego
Machalskiego na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie

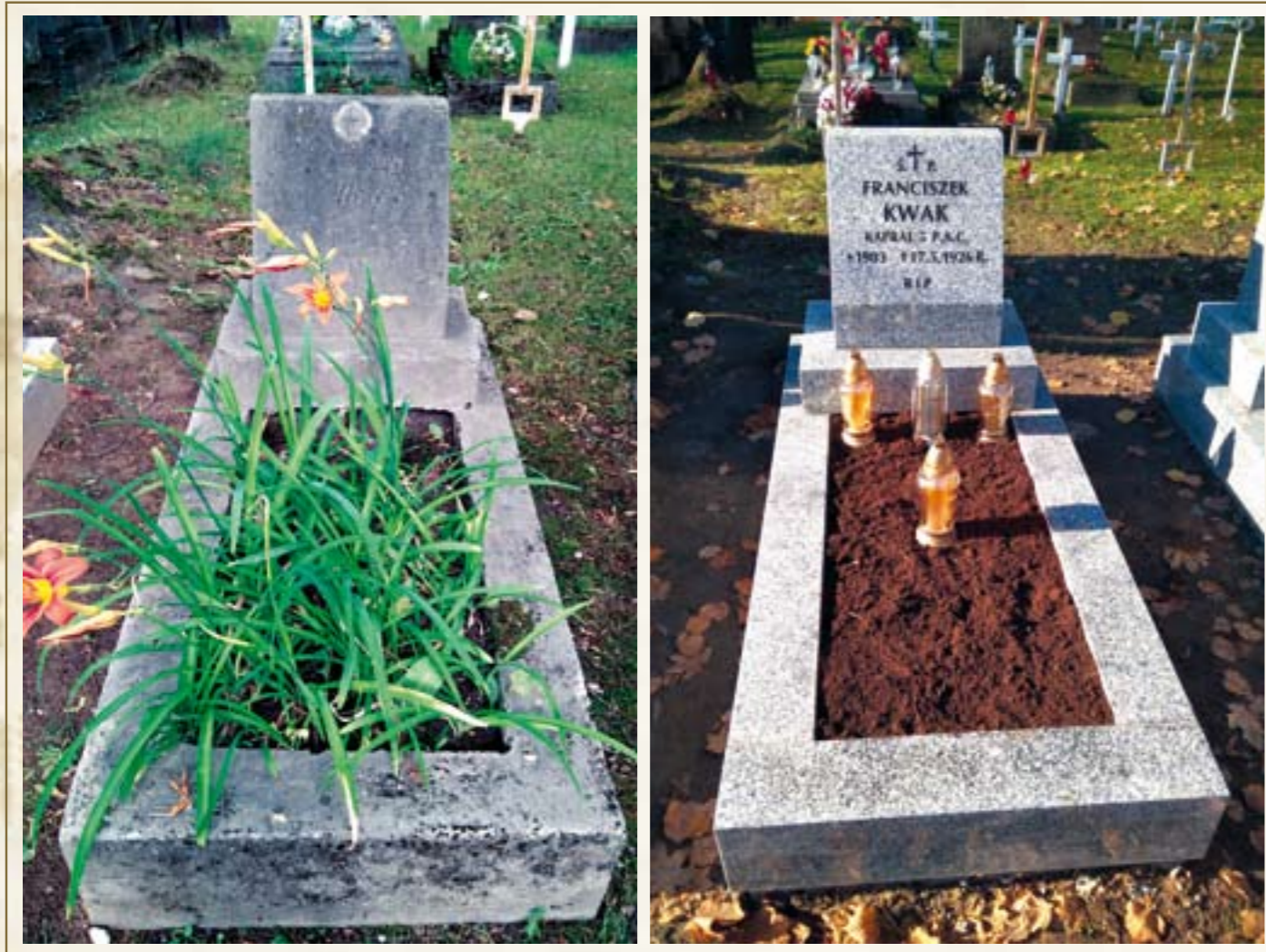
Remont grobu żołnierza Legionów Polskich wachm. Kazimierza Kapturkiewicza na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie

Remont grobu żołnierza Legionów Polskich kpr. Kazimierza Kopfa na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie

Remont grobu kpr. Franciszka Kwaka na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie

Remont grobu żołnierza Legionów Polskich Rudolfa Ginscheida na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie

Remont grobu żołnierza Legionów Polskich st. sierż. Kazimierza Tarczewskiego na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie

Remont grobu żołnierza Legionów Polskich st. sierż. Karola Kwiatkowskiego na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie

Remont grobu żołnierza Legionów Polskich sierż. Kazimierza Targoszewskiego na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie

Wyremontowane groby w kwaterze żołnierzy Legionów Polskich

BUDOWA NOWYCH TRWAŁYCH
UPAMIĘTNIENÍ ORAZ REMONTY
OBIEKTÓW ISTNIEJĄCYCH
W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM,
ZWIĄZANYCH Z DZIEJAMI WALK
O NIEPODLEGŁOŚĆ W LATACH
1914–1920, SFINANSOWANYCH LUB
WSPÓŁFINANSOWANYCH PRZEZ
INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

Remont pomnika Chwały na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie,
ufundowanego w 1930 r. przez Polskie Towarzystwo Opieki
nad Grobami Bohaterów i upamiętniającego żołnierzy poległych
w I wojnie światowej i wojnie polsko-bolszewickiej

Odnowienie inskrypcji na pomniku I Kompanii Kadrowej
w Michałowicach, w miejscu przekroczenia przez jej żołnierzy
zaborczej granicy rosyjsko-austriackiej

Pomnik gen. Kazimierza Sosnkowskiego, odsłonięty 10 listopada 2018 r.
w parku im. Henryka Jordana w Krakowie

Pomnik Józefa Piłsudskiego w Limanowej, odświeżony
28 października 2018 r. (współfinansowanie IPN)

Pomnik Józefa Piłsudskiego w Krzywopłotach (pow. olkuski), uroczystość
ponownego odświeżenia po remoncie odbyła się 15 września 2018 r.
(współfinansowanie IPN)

Pomnik Niepodległości w Bydlinie (pow. olkuski),
odślonięty 18 listopada 2018 r. (współfinansowanie IPN)

Tablica upamiętniająca poległych w walkach o wolność i niepodległość
Rzeczypospolitej w latach 1914–1918, 1919–1920, 1939–1945,
1945–1963 w Kamionce Wielkiej (pow. nowosądecki),
odślonięta 10 listopada 2018 r.

Tablica upamiętniająca poległych w walkach o niepodległość i granice Rzeczypospolitej w latach 1914–1918–1921 w Lachowicach (pow. suski), odsłonięta 11 listopada 2018 r.

Tablica w Biskupicach Radłowskich (pow. tarnowski), upamiętniająca mjr. Józefa Grudnia-Grudzińskiego, żołnierza Legionów Polskich i uczestnika walk o niepodległość i granice, odsłonięta 10 listopada 2018 r.

Tablica umieszczona w miejscu wcześniejszej, zniszczonej przez Niemców podczas II wojny światowej w Ochotnicy Dolnej (pow. nowotarski), upamiętniającej dwudziestolecie niepodległości Polski (1918–1938), odsłonięta 8 listopada 2018 r.

Tablica w Mogilanach (pow. krakowski), upamiętniająca twórców niepodległości oraz mieszkańców walczących o wolność Ojczyzny w latach 1914–1921, odsłonięta 11 listopada 2018 r.

Tablica w Oświęcimiu, upamiętniająca mieszkańców ziemi oświęcimskiej walczących i poległych w obronie Ojczyzny, odsłonięta 21 września 2018 r.

Tablica poświęcona walczącym o odzyskanie niepodległości w 1918 r. w Olkuszu, odsłonięta 9 grudnia 2018 r.

Tablica poświęcona gen. Augustowi Fieldorfowi „Nilowi”
w budynku Szkoły Podstawowej nr 3 w Krakowie,
odsłonięta 15 czerwca 2018 r.

Tablica i orzeł wojskowy, upamiętniające uczestników walk
o niepodległość oraz ofiary zniewolenia niemieckiego i sowieckiego
w Tymbarku, odsłonięta 1 marca 2019 r.

Tablica oraz herb Rzeczypospolitej z 1863 r. na mogile powstańców styczniowych na cmentarzu w Imbramowicach (pow. olkuski), odsłonięta 20 stycznia 2019 r.

Dofinansowany mural, upamiętniający bitwę pod Łówczówkiem w Centrum Kształcenia i Wychowania Ochotniczych Hufców Pracy w Tarnowie, odsłonięty 22 czerwca 2018 r.

ROK 2018, CZYLI
ŁĄCZY NAS
NIEPODLEGŁA

#NajdłuższaBiałoCzerwona

Święto Narodowe Trzeciego Maja

Piknik patriotyczny #NIEPODLEGŁA maŁoPOLSKA

Gala konkursu zaŚPIEWAJ I TY NIEPODLEGŁEJ

Przeddzień stulecia odzyskania niepodległości

Narodowe Święto Niepodległości 2018

NIEPODLEGŁA
JEST W NAS

miejsce na wklejenie własnych zdjęć z obchodów stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości

miejsce na wklejenie własnych zdjęć z obchodów stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości

miejsce na wklejenie własnych zdjęć z obchodów stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości

